

PESTI HIRLAP.

Vegyeljenk e' lap minden hóten négyszer: vasárnap, kedden, csütörtökön és pénteken. Félévi előfizetés a két fővárosban házhozhordással 5 ft; borítékban 6 ft; postán borítékban 6 ft pp. — Előfizetheti helyben R. anderer Lajos kiadó-tulajdonosnál, hatvani utca Horváth-házban 483 sz. a., egybűt minden kir. postahivatalnál. — Az ausztriai birodalomba 's egyéb külföldi tartományokba küldetni kívánt példányok iránt a megrendelés csak a bécsi cs. főpostahivatal' utján történhetik. — Mindenféle hirdetések felvételnek, 's egy-egy kis hasábsóért apróbetűkkel 5 pengő kr számíthatik.

TARTALOM. Kinevezések. Országház. Duna-tiszai csatorna. Fővárosi ujdonságok. Törvényhatósági dolgok: Horvátország (tartományi gyűlés). Zágráb megye (közgyűléséről előleges közlés). Zeránd (tisztújítás). Belsőszolgák. Vegyes közlemények. Thalberg. Gyárelépítő társaság. Külföld. Értékező: Esküztészi eljárás (folyt.) Hirdetések.

MAGYARORSZÁG ÉS ERDÉLY.

Ő cs. ap. kir. Főlsége a királyi ügyek igazgatójává Eötvös József eddigi aligazgatót méltóztatott legkegyelm. kinevezni. A magy. kir. udv. Kancellariánál Marovszky József, és Moravchik József Frigyes Lajos gyakornokok udv. járulnokokká és hiteljegyzőkké lőnek kinevezve.

ORSZÁGHÁZ. Már az ókor' legtávolabb századaiban érezték, hogy azon helyeket, hol a status legfőbb jogait gyakorolja, fénynyel kell körülvenni. A dolgok benső méltósága a sokaságnak nem imponal, 's e' fölött van az embertől bizonyos érzet, melly a' cselekvés 's a' hely között öszhangzást kíván. A' honpolgár' büszke öntudata is követeli, hogy olly helyek, hol sorsa fölött határozatit, disztelenek ne legyenek. Bizonyitják mindezt az ó és új kor' középületei, 's különösen a' törvényhozást illetőleg, Washingtontól Karlsruheig fényes termek állítottak a' törvényhozó testületeknek. Mi magyarok természetesen e' tekintetben is kivételt képezünk, mert hiszen tudjuk, hogy szép teremek még nem hoznak jó törvényt, 's mert mi nem vagyunk hiu nemzet, vagy talán pozsonyi országgházunk disztelensége által minden más országgházat azért mul felül, mert azt ugys inkább a' magyar törvényhozás ideiglenes szállásul, mint országgháznak kívánjuk tekinteni. Ezen tekintet, de főleg azon természetes kívánat, hogy országgyűléseink az ország' szívében Pesten tartassanak, hozá szőnyegre az országgház' ügyét. A' mult országgyűlés, mint sok másban, e' tárgyra nézve is a' választmányok' kényelmességén haladva, választmányt nevezett, 's e' fölött programot bocsátá ki, felszólítá a' művészeket, jutalmakat tűzött ki. Nem akarunk itt most ez eljárás' czélszerű vagy czélszerűtlen voltáról szólni; elég az ahhoz, hogy e' dologban a' számadás gazda nélkül történt. Az o. gyűlésnek igen bajos volt egy intézkednie, hogy az or. választmány ne compromittáltassék. — Pénz forgott szóban, 's nekünk mindenre van pénzünk, csak a' statusszükségek' fedezésére nincsen. Magyarország különös szinben tüntet fel magát Europa előtt, 's pedig akár igaz volna, hogy e' 12 milliónyi népességű ország az inditványozott három milliót meg nem bírná, akár ha csupán a' fizetéstől vonakodott. — De azon remény' fejében, hogy ez nem maradhat mindig így, térjünk át az országgházra.

Tegyük föl, hogy a' jövő 's ha ez nem, a' 3., 4., vagy tizedik országgyűlés ismét szőnyegre hozandja az országgház' ügyét. Véleményünk szerint olly terv volna elfogadandó, miszerint az épület nemcsak az anyagi igényeknek megfelelő, de művészi értéke által az építészeti ízlés' nemesítésére is hatna. Miatán e' tárgyról mindenkor olly nézeteink voltak, hogy örömlük volt látni, hogy Markó jeles művész, kinek híre europai, kire méltán büszkék lehetünk, hogy hazánkfiá, a' kibocsátott program szerint országgháztervet készít. E' munka' becséről, ha majd készen leend 's a' nyilvánosság' átadatit, illető bírák fognak ítélni. Szabad legyen mindazáltal hinnünk, hogy kitűnő fog lenni e' terv. Nem alaptalan e' várakozásunk. Tudjuk már a' történetekből, miszerint nagy festők egyszersmind nagy építésznek valának, 's ki nem ismeri e' férfiu' tehetségét 's művészeti általános képességét? A' művész, ki az építészeti e' classicus földén, Florenzben él, folyvást a' legjobb építészeti isko'ában van. Megannyi fontos körülmény, melly a' készülöben levő tervet előre különösen ajánlja az illetők' figyelmébe. De ismételjük, hogy e' művész hazánkfiá, ki, habár évek óta kívül él e' művészetnek nem kedvező hazán, azt olly híven szereti, mint bárki más, ki e' hon' határait soha nem hagyja el 's a' posványos alföldnél szebb hont nem látott, 's szénszobgyáiban véli látni a' művészet' legszebb tereményeit. Nem lehet ugyan nézetünk szerint a' művészet' becsének criteriuma, a' hazafiság, de ha a' honfi művész készit tökéletesbet, vagy csak ollyat, melly az idegen művel méltán vetélkedhetik, bűnek tartanak, ha nem a' honfi műve nyerné az idegen fölött az elsőseget.

Markó e' terv miatt készit hazánkba jöni. Bár teljesülne szándéka, hogy tapasztalhasa, miként a' valódi művész, a' honfi művészt honfitársai is érdeme szerint tudják méltányolni. Sok hibáink' egyike ugys, hogy politikai mozgalmak közepett a' civilisatio' más kellékeiről elfeledkeztünk, hogy az ipar, tudomány 's művészet' mezejét kopáron hagyók, mintha a' valódi szabadság e' javak mellett meg nem férne, vagy épen nélkülök elérhető vagy fentartható volna. A' tudás azon szárny, mellyel az egekbe repülünk, a' tudatlanság átka az emberi nemnek: mondá már Sha-

kespeare, 's nagy igazságot mondott. Mig a' szabadságot méveltséggel párosulva az emberi nem' legnagyobb áldásának tartjuk, ugys biszük, hogy méveltségség 's tudatlanság mellett vele élni nem tudunk. — T. Á.

A' duna-tiszai csatorna' tárgyában írja a' B-P. Híradó. Fejnje H. F., hollandiai kir. fővizmérnök, ki már hazájában vizmérnöki tudományának tetteleg több jeles próbáit adá, a' dunatiszai csatorna' vállalatát előmozdító választmány' kívánságára és Wodjányer S. ur' közbenjárása után tegnapelőtt (oct. 30-án) ide megérkezett, nyomban folytatván utját a' kérdéses dunatiszai csatorna' vonalának és Beszédes József vizmérnök ur' tervének megvizsgálására; minélfogva ezen már harmadik nagytekintélyű és practicus vizmérnöknek eljárásából remélhető: hogy ezen csatorna' tárgya és az előadott nehézségek rövid idő mulva végkép' el fognak döntetni.

Fővárosi ujdonságok.

Kétszer adatott a' legközelebb mult napokban szinpadunkon Kátóna József' „Bánk bán” című 1818-ban készit dramája, — mult Szombaton Leidyay', kedden Egressy' jutalmul. Közönségesnél ünneplésesebb érzelmekkel zárandokoltunk e' napokon a' szent ereklyéhez, — egy az életben ismeretlenül, meg nem érve, nem méltányolva 's nehéz bajokkal átküzdött koránhunyt nagy szellem' csaknem egyetlen hagyományát jövének megtekinteni. És előtünk látók lebegni képzeletünkben a' halottak' országából visszatért szellem' óriási árnyékát, és üdvet in-tegetni látók a' magyar közönségnek, melly azon napokon csaknem először kezdte emlékezni a' korán, de már régen elhunyt. 'S amár elragadtatásunk az előadás alatt a' legfőbb fokra hágott, tiszta öröm helyett mégis keserű érzelmek foglalák el kebleinket, 's a' helyett, hogy — mint máskor tevők — előadás után jótékony visszaemlékezés' kedves képei között merengtünk volna, most visszavonulva magányunkba, érezzük leginkább, mit jelentsen az, ha Czákó mondja egy helyen, hogy: „gondolataim fáznak.”

És pillanataink' illetően visszafordultában, keblünknek olly hangulatában ismét hajlandók vagyunk elhinni, mit ön-ismeretünk' fokokénti jobbra, szigorubbra változásában pusztá phrasinál egyébrek már alig tartánk, hogy t. i. e' nemzet' elmaradásának, lassu soradásának oka nem csupán önbűneinek hosszú lejstromában rejlik, hanem, hogy csakugyan igaz, miszerint minden e' haza' áldott földén dusan virágozni törekvő nemesebb csirára a' sors' átka nehezül.

Avagy a' sziv' tengerének legmélyére ható azon lélek-buvárlat, ama nagy és örök igazságok' előállítása szőban, cselekmények' 's egyes jellemfeszésekben, azon kiválólag magyar szellem, e' nemzet' örök időktől hibáinak, erényeinek, stereotyp-polgári bűneinek éles bonczolása, a' magas költészet, 's a' mellyel a' nyit kelle küzködni, a' szép és erődus nyelv, — a' miket Bánk bánban mindenki csodált — nem nyilván mutatják-e: hogy fiatal szerzője egy olly ép csemete vala, mellynek gyümölcseit később mohón lett volna élvezendő a' nemzet. De az elvonulva tényésd csemete alig hozá meg legelső tavaszvirágait, miket nyelvünk' néhány gondosabb kertészén alig von akkor észre valaki — rájött a' vihar, 's letördelé ágait, öszszerombolá a' gyöke-reket.

Kátóna meghalt. És meglepő a' halál éveinek leg-szebb, legmenkábbiróbb szakában, a' nélkül, hogy dicső-séget megérné, 's a' nélkül, hogy legalább hallhatatlan szellemének több művét hagyhatta volna hátra az utókornak tanulsággul, gyönyörül, példányképpül. Abban a' világ' csaknem valamennyi nagy embereinek közös sorsában osztozott, e' re nézve az utókor' fájdalomteljes szá-nakozását lebeszté fel. Az igazgatóság' és színészek' részéről a' legnagyobb buzgósággal, fáradságot, költ-séget nem kímélve fogadtatt, — a' közönség pedig olly rendkívüli szá-mal jelent meg, hogy — különösen első ízben — még a' szinpad' minden üres helyei is tömve valának nézőkkel. És eszünkbe jut a' tapasztalás által bebi-zonyult azon igazság, hogy a' melly nép' lelkes fiaiert még lelkesedni képes, az még nem veszett el egészen.

— Libay ismeretes ezüst mellképeért ő felségétől egy brilliantos arany gyűrűvel jutalmaztatott.

— Thalbergnek mult szombaton déli 12 órakor a' nagy redouteremben adott hangversenyén fényes, de nem igen nagy számu közönség jelent meg. Őt Lisztel csaknem egy rangra, sőt mint zeneműszerzőt magasabba helyezték, 's hogy mégis Lisztnek hasonlíthatatlanul nagyobb közönséget volt köztöttük, annak oka az idők' változásán kívül, alkalmasint a' rokonszeny' más és erősebb kapcsolai között keresendő. Jeles játéka sem fogadtatt azon kitérő lelkesedéssel, melly-ről külföldi lapok emlékezének, 's minek Pesten is többször valánk tanui. Mondják: Thalberg a' hölgyek' embere lehet, hogy ez volt oka a' csendes és szelidebb tetszésnyilatkozat-

nak, miután a' hangversenyen kitűnőleg több férfi volt jelen, mint asszony, az asszonyok pedig nem igen szoktak hangot adni a' férfiaknak a' hangversenyeken, amár hogy külön-ben nagy barátai a' hangversenyeknek. — Thalberg a' pesti Kör által mult vasárnap adott lakomán megjelenén, a' többi között áldomást ivott Erkelre, „mint a' most élő zeneszerzők' egyik legjelesbikére.” Pedig competensebb bíró e' dologra nézve nem sokat találhatnánk Európában. Meg kell jegyeznünk, hogy Thalberg „Hunyady László” legutóbbi adatásakor jelen volt színházunkban.

— Szinte mult szombaton adatott a' budai színházban Czákónak nálunk mindig tetszéssel adatni szokott „Kelmár és tengerész” című dramája német fordításban. Czákó, ki a' darab' adatásán jelen volt — mult számunkban közlé nyilatkozatát, miszerint ama fordításban az ő eredetijére sem-miképen sem ismert reá. 'S így nincs mit csodálkoznunk, ha a' darab' bukott, annál kevésbbé van pedig erre okunk, ha a' darab' 's magyarul egy kukkot is alig értő fordítójára gondolunk, azon bizonyos, a' német nyelvben is járatlan Benkert C. Mária urra, kinek hivatlan tolakodásáról már más ízben is valánk kénytelenek emlékezni. Az irodalom' országa ugyan mindenkinek nyitva áll, de tudnia kell benne mindenkinek a' neto' vábbat. Az ő ne továbbjának pedig határai igen szűkek.

— Közbeszéd' tárgya, miszerint a' bekövetkező téli hénapokban a' budavári német színházban a' nemzeti szin-ház' tagjai által hetenkint két magyar előadás fogna adatni. Ugyan kiben ne örülne a' sziv' illy hírek' hallatára? Szin-észeinkre nézve bizonyosan nem a' legkellemesebben latand a' teli átevezés' gondolata, azonban nekik a' szini ügynek mindenütt, de különösen a' fővárosokban terjedése ezer-szerte inkább fekszik szívéükön, mintsem hogy e' gondolat-tól csak egy pillanatnyira is visszajednének. És a' Budán lahozó igen számos magyar érzésű főbb és alsóbb rangu hazánkfiak' magyarságnak Budáni meggyökereztetésére nézve hatalmasb lépést egyhamar nem tehetnének, mintha a' fentebbi hir' valódiságát kiessközlenék. Kezdetnek ennyit, azután többet és így tovább, a' minek neve azután h a l a d á s.

— Hitelesen tudjuk, miszerint az idei népszinmű jula-lomra pályázott művek között második rangot nyert, 's a' jutalomtól csak egyetlen szókevesebbség miatt elesett szin-mű, a' „Két gyám” Jókay Móricz é, 's némi változtatás-sokkal szintén adatni fog. Ugyanazon szerzőtől mult heten egy „Kincstárnok” című történeti dráma fogadtatt el. 'S e' szerint ismét több rendbeli új darabnak nézünk elébe.

— A' Tigris-fogadó' gazdáját figyelmeztetjük, parancsolja meg embereinek, hogy a' mosdó edények' tartalmát ne öntsék ki a' magas ablakokon keresztül az alacsony ut-czakra. Minap egy szegény asszonyt, ki azonkívül gyerme-két hordott ölében, lepött meg az illyen magasról leöntés. 'S az ijedség miatt csaknem veszedelmesebb baja történt mindkettőnek.

— A' vasut' egy csekély részét csakugyan még e' hó-nap' folytán szándékoznak megnyitni. Akkor hisszük, ha látjuk. — □

Törvényhatósági dolgok.

HORVÁTORSZÁG. Zágráb, october' 16-án. — A' kilenczedik ülésben, oct. 10-én a' választmányi munkalat' nyomán tárgyalattak a' többi még hátralévő sérelmek és kívánatok, nem különben a' követjelentés' folytatában indit-ványozott intézkedések, 's végkép' is befejeztettek. Varasd-megye 's Károlyváros' követel' inditványa' következtében ő felsége arra kéretett, hogy a' zágrábi academiát mind azért, hogy azon tartományok' fiait a' tanári korszort elnyerhessék, mind, hogy a' tanszéki csődületek itt helyben tartathassanak, három karból álló egyetemem emelni méltóztatassék; — Ká-rolyvárosnak inditványa azonban, hogy a' zágrábi püspök az új egyetem' örökös elnökévé neveztessek, minthogy a' kinevezési jog ő felségéhez tartozik, pártolásra nem talált; — továbbá, hogy a' horvát nyelv nemcsak az academiában, hanem a' gymnasiumokban is tanitassék; — mesterképző intézet 's ipariskolák létesitessenek, vagy a' mennyiben az utóbbi nem történhetnék, két horvát ifju segélydíjjal lát-tassék el; — a' zágrábi kir. academiában a' nyilvánjog' tan-itója által a' horvát-helyhatósági szabályok 's jogok tanit-tassanak; — a' gymnasiumi tanitók' fizetéseit öregbíttesse-nek, 's a' tanszékek nem egyedül a' sz. ferencz-rendi szerzetesekre, hanem csődület' utján a' legalkalmasabb egyénekre bizassanak.

A' horvát színház' i tőkét, ugyszinte a' jamniczai savanyu vizet tárgyzató számadások megvizsgáltatván, az el-sőre nézve határozatá vált, hogy míg a' színház létre nem jön, a' 10,000 ftból álló tőke' kamatainak fele része éven-ként a' legjobb drámai munkák' jutalmazására forditathas-sék; — ezeknek megbírálása választmányra bizatván gróf Draskovich János' elnöksége alatt. — 'S ez alkalommal új alá-írás nyitattott, 's a' bán ő exc. 500 pft, a' zenggi püspök 200, a' zágrábi káptalan 1000, gr. Keglevich Samu 200, Hor-